

L'última paraula

- Al sostreure als catalans un 'sí' o 'no' final sobre l'Estatut, el TC ha destrossat el pacte constituent

JAVIER PÉREZ ROYO, catedràtic de Dret Constitucional

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 2 de juliol del 2010

Des del primer projecte de Constitució que es va publicar al *Butlletí Oficial de les Corts*, el 5 de gener del 1978, fins al text definitiu d'aquesta que es va sotmetre a referèndum, el 6 de desembre, no va deixar d'estar present en cap moment l'atribució de l'última paraula, pel que fa a l'aprovació de l'estatut d'autonomia de les comunitats constituïdes amb base a l'article 151, al cos electoral d'aquestes comunitats mitjançant referèndum. És de les poques coses en què el constituent espanyol no va tenir el més petit dubte al llarg del procés constituent. La garantia última de l'exercici del dret a l'autonomia que es defineix en l'estatut és la manifestació directa de voluntat dels ciutadans mitjançant referèndum. L'Estat no pot imposar a la comunitat un estatut al qual els ciutadans no hagin donat el seu assentiment explícit. Aquesta és la garantia que figura a la Constitució a favor de l'exercici del dret a l'autonomia compensatòria de la garantia que figura a favor del principi d'unitat política de l'Estat consistent en el fet que el projecte d'estatut aprovat pel Parlament autonòmic pot ser revisat per les Corts Generals. Aquesta doble garantia forma part del nucli essencial del dret a l'autonomia tal com va figurar al llarg de tot el procés constituent i tal com es va recollir finalment a la Constitució.

Aquesta doble garantia ha operat de manera plena en el procés de reforma de l'Estatut de Catalunya. El projecte aprovat pel Parlament de

Catalunya amb la majoria qualificada exigida va ser revisat en profunditat per les Corts Generals, que van fer un control de constitucionalitat summament exigent. Tant, que va generar tensions tan fortes que van fer que Esquerra Republicana sol·licités el vot negatiu en el referèndum. Malgrat això, els ciutadans van ratificar l'Estatut amb una majoria aclaparadora.

El Tribunal Constitucional ha desconegut aquesta doble garantia en la seva recent sentència sobre el recurs interposat pel Partit Popular contra l'Estatut, sense considerar suficient el control de constitucionalitat de les Corts Generals, per una banda, i sostraint als ciutadans de Catalunya l'última paraula sobre la norma que regula l'exercici del seu dret a l'autonomia, per l'altra. Amb això ha destrossat el pacte constituent sobre la relació entre el principi d'unitat política de l'Estat i l'exercici del dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions que l'integren, que defineix la nostra constitució territorial. No són els parlaments, estatal i autonòmic, i els ciutadans en referèndum els que defineixen el bloc de la constitucionalitat, on el màxim intèrpret amb posterioritat és el Tribunal Constitucional, sinó que el Tribunal Constitucional s'ha autoatribuït la facultat de definir l'esmentat bloc de constitucionalitat en lloc de considerar que únicament li competeix la d'interpretar-lo.

Per això estic plenament d'acord amb la tesi defensada per Miquel Roca a *La Vanguardia* el 30 de juny (*Espanya té un problema*). El tribunal, amb la seva sentència, «ha tancat una porta i amb això tota una etapa històrica». El pacte d'inserció de Catalunya a Espanya és un pacte de naturalesa política, constitucionalment ordenat, però un pacte polític del qual únicament poden ser protagonistes òrgans constitucionals legitimats democràticament de manera directa, com són el Parlament de

Catalunya i les Corts Generals, i sobre el qual únicament es pot practicar un control, també de naturalesa política, que és el que fan els ciutadans mitjançant referèndum. Aquesta és l'essència del pacte constituent.

Una cosa diferent és que en l'aplicació del pacte es puguin suscitar conflictes que siguin residenciats davant el Tribunal Constitucional. L'Estatut, igual que la Constitució, és una norma que ha de ser desenvolupada normativament. En el control d'aquest desenvolupament normatiu és en el qual el Tribunal Constitucional ha d'intervenir cada vegada que l'òrgan o fracció d'òrgan legitimat per a això interposi un recurs d'inconstitucionalitat o susciti un conflicte de competència. En aquest moment no existeix el més mínim problema per acceptar la intervenció del Tribunal Constitucional, independentment de l'abast polític que pugui tenir la sentència.

El control polític és, per definició, un control global. El control jurídic és, per contra, un control particularitzat. El pacte d'inserció de Catalunya i l'Estat no pot ser altra cosa que un pacte global, i això fa que l'únic control que sigui admissible és el control global del referèndum ciutadà. El contingut del pacte es pot discutir mentre se n'estan fixant els termes. D'aquí ve l'exigència del constituent de la negociació entre delegació de l'assemblea proponent i la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats. Però una vegada fixats els termes del pacte, només hi ha lloc per a un sí o un no. I això únicament es pot fer mitjançant un referèndum per part dels destinataris del contingut del pacte. És la mateixa naturalesa de les coses la que exigeix que sigui així. Espanya, efectivament, té un problema.